

taljuk, hogy ezek az 1909-es *Ia* és *Ib* jelzésű modellek túl magasra (körülbelül 150 mm magasra) vannak építve; ez lenne ezen szintezőknek az *egyedüli hátránya*, amihez nagymértékben hozzájárul öregbitőleg az a körülmény is, hogy a jelzett kompendiozus pakkolás biztosításának érdekében, a cilindrikus alaku függőleges forgástengely és a háromláb fejének összeköttetését, ez utóbbinak egy külön csapja közvetíti. Mivel továbbá az irányzócsőnek rendszere rendkívül ügyesen van megoldva, következképpen *teoretikus szempontból* kívánatosnak láthatjuk azt, hogy ez az irányzócsőrendszer valamely a jelenleginél alacsonyabb függőleges forgástengely-rendszert nyerjen; megjegyezvén, hogy függőleges forgástengelyünk a fentiekben említett magasságának hátrányos volta, tekintetbe véve annak alakját és felszerelését: a jövőben még *gyakorlatilag* is bebizonyításra szorul.

Sz—ó E—e.

A feketevági József nádor emlék.

Irta: *Teschler Béla* liptóújvári plébános.

Ott, ahol az Alacsony-Tátra a föld gyomrából megindult útján, a Kárpát óriásítól, csillogó gránitkupjaitól visszarettenve hirtelen kővé dermedt és gyüremlésben megalkotta a Vág mély völgyeletét, ahol a rohanó Fekete-Vág összeölelkezik az Ipoliticával, lenn mélyen — a Hoskó aljában — vonul meg szerényen a feketevági m. kir. kincstári kis telep. Már régen, a XVIII. század első felében felismerték a Vág völgyének ezen gyöngyét, amely lassan-lassan 10 házból álló kincstári teleppé nőtte ki magát és egy erdész főnöksége alatt a kultura oázisát képezi a rengetegben.

Ide gyültek vasárnaponként az erdők lakói, a famunkások, a vallásos kegyelet is ide hozta őket, mert itt volt kicsiny kápolnájuk, ide jöttek vigadni, mert itt volt kis csárdájuk.

Százados hársai messze elmúlt időkről suttognak. Mesélik, hogy régen, 1804 augusztus hó 29-én illusztris vendég vadászott ezen a helyen, a magyar királyi udvari kamara vendége, József nádor.

Itt időzésének emlékére emlékoszlopot állítottak fel az ut fölé

négy méternyire kiálló, a kápolna mellett lévő sziklára. Négyszögű alapzatból emelkedik ki az oszlop; fölötte oromzat van s a tetején levő kőfaragvány örömtüzet ábrázol. Az egész emlékmű 3·5 méter magas; maga az oszlop 1·25 m × 0·60 m. Homokkőből készült. Az epigramm a homokkőnek réteges elmállása miatt már hiányos, de a szövegből majdnem megközelítő pontossággal megállapítható és helyreállítható. Sajna, az autentikus szöveget sem a főerdő-hivatal, sem a vármegyei levéltár aktáiban nem találtam meg. Az emlékoszlop tervezője és a szöveg szerzője morgensterni *Wisner* Ferencz lipitújvári kamarai prefektus lehetett. Ezen föltevésében támogat azon körülmény, hogy *Wisner*-féle epigrammok Liptó-ujvárt is láthatók.

Az oszlop nyugat felé néző mezején ezen felirat van:

Serenissimo Principi

IOSEPHO

Hung. Reg.

PALATINO

29 04

hu

in H R

cum Devo

Magyar fordításban és kiegészítve: József fenséges herczegnek, Magyarország nádorának itt Hoskóban 1804 augusztus 29-én való tartózkodásának emlékére hódolattal állította a magyar királyi udvari kamara.

A déli oldal felirata:

Illust: D. Comes
de Nádasd

Suae et R. A. M.
Camerarius

Illus. Dominus
Comes de Végh

Supremus per
Reg. Hungariae

Provincialis
Commissarialis

Director

Magyar fordításban:

Méltóságos gróf Nádasdy ur
ő fenségének kamarása.

Méltóságos gróf Végh ur
Magyarország főtartományi com-
missariális igazgató.

Az északi oldal felirata:

Excell. D. Comes

Joan: Szapáry

Suae Serenitatis

Supremus Aulae

Praefectus

Excell. D. Comes

Steph. Illésházy

I. I. Comitatum

Lyptoviensis et

Trenchinensis

Perp: Sup: Comes

Magyar fordításban:

Nagyméltóságu gróf Szapáry
János ur ő fenségének udvari fő-
praefectusa.

Nagyméltóságu gróf Illésházy
István ur Liptó és Trencsén tekin-
tetes megyéknek örökös főispánja.

A keleti oldal felirata:

Spect: Dnus

Emer: Pongrácz

I. Cottus Lyptov:

Subst: V: Comes

Spect: Dnus

Ant: Szmrecsáni

I. Cottus Lyptov.

Ord: Judlium

Magyar fordításban:

Tekintetes Pongrácz Imre ur,
tekintetes Liptó megyének helyet-
tes alispánja.

Tekintetes Szmrecsáni Antal ur
tekintetes Liptó megyének rendes
szolgabirája.

Az emlékoszlop alatt közvetlenül van egy nagy kőház, amely ezidőszerint erdőőri lakás; itt volt a nádor látogatása alkalmával elszállásolva. Megörökítették ezt a jelzett ház portája fölött lévő következő felirattal, amely egyuttal chronogramm is:

ME

IOSEFI CHARI

HUNGARIAE REGNI PALATINI

XXIXNAE AVGVSTI PRAESENTIAE

SPLENDOR ORNAT SOLENIS.

Magyar fordításban: Engem a szeretett József, Magyarország nádora augusztus 29-iki ittlétének ünnepi fénye tesz nevezetessé.

Mindkét emléken nagyon meglátszik már az évtizedek nyoma; az emlékoszlop félig elmállott, az olajfestékes feliratot pedig lassan lemosta az eső, úgy hogy ma holnap olvashatatlan lesz. Egyes amatőrök megmenteni gondolván az epigrammokat, részint késsel

utánavesték, részint ecsettel utánafestették az elmosódott betűnyomokat, azonban gyarló munkát végeztek, mert nem értvén a latin nyelvhez, a szöveget meghamisították — elrontották.

Kár volna a lipótmezei kincstári uradalom ezen kedves emléket a végpusztulásnak átengedni. A feketevégi telepnek még ma is vannak illusztris vendégei: Seefried gróf fenséges nejével, Erzsébet bajor kir. hercegnővel előszeretettel keresi fel ezen vadregényes helyet, ők bérlik ugyanis az itteni vadászati területet.

A nagyméltósága m. kir. földmivelésügyi minisztérium az elmúlt esztendőben elrendelte fentartás céljából a természeti emlékek összeírását: engedtessek meg nekem, hogy ezen történeti műemlékre is felhívjam a nagyméltósága minisztérium figyelmét.

Vidéki levél.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Folyó évi augusztus hó 1-én megjelent „Erdészeti Lapok” füzetében olvasva Pausinger Károly m. kir. főerdőmérnök felhívását, a nyércz (*Putorius lutreola*) előfordulását illetőleg az alábbiakban számolhatok be.

Máramaros megye északi részében, a Talabor folyó forrásvidékén a nyércz elég gyakori. Amióta a m. kir. földmivelésügyi miniszter 1909. évi 47194. számú magas intézkedésével a nyércz után 5:00 korona lődíjat tűzött ki, a löjegyzékben a nyércz is szerepel. Így még az 1909. év folyamán a Talabor folyó mellék-patakai mellett 5 drb. nyércz esett törbe, egy pedig lelövetett.

A folyó évben újból 2 drb. fogódott. Báró Vécsey Béla vadászbérletén az 1909. évben 3 drb. nyércz lépett tányérvasba. Az egyik ezek közül hegygerinczen farkasnak kitett törbe került.

Az 1909. év előtt a nyérczre nem sokat ügyelt a védszemélyzet, mivel lődíj érte nem járt. Az 1908-ik évről tudom, hogy 2 drb. nyérczet fogott egy erdőőr.

Lehet azonban az is, hogy az 1909—1910. évek közötti enyhé tél csalta fel mihozzánk a nyérczet. Egy patak sem volt befagyva s így bő alkalma kínálkozott a halászatra.